

ВЧ МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Центральноукраїнський державний
університет імені Володимира Винниченка**

Факультет Математики, природничих наук та технологій
Кафедра Менеджменту та підприємництва

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
В.о. завідувача кафедри
д.с.н., проф. Панченко В.А.

« _____ » _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПП 1.10 Основи менеджменту

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр, назва галузі)

Спеціальність: 051 Економіка
(шифр і назва спеціальності)

Освітня програма Економічна безпека
(назва)

Форма навчання денна
(денна, заочна)

2023 – 2024 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни Основи менеджменту

(назва навчальної дисципліни)

розроблена на основі освітньо-професійної програми

Економічна безпека

(назва ОПП)

навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавр за спеціальністю 051 Економіка

(шифр і назва спеціальності)

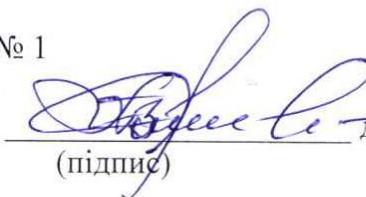
Розробник: д.е.н., професор Панченко В.А.

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри
математики та методики її навчання

Протокол від «3»серпня 2023 року № 1

В.о.завідувача кафедри математики
та методики її навчання

д.ек. н., проф. Панченко В.А.

(підпис)

(прізвище та

ініціали)

Робочу програму перезатверджено на засіданні кафедри менеджменту та підприємництва

Протокол від «1» вересня 2023 року № 1

В.о.завідувача кафедри
менеджменту та підприємництва

д.ек. н., проф. Панченко В.А.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи менеджменту» для студентів спеціальності **051 Економіка** за першим (бакалаврськими) рівнем вищої освіти. ЦДУ імені В. Винниченка, 2024. 18 с.

♥Щоголева І.В., 2024 рік

♥ ЦДУ імені В. Винниченка,
2024 рік

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни		
		денна форма навчання	заочна форма навчання	
Кількість кредитів – 5,0	Галузь знань <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u> (шифр і назва)	Нормативна		
Індивідуальне навчально-дослідне завдання _____ (назва)	Спеціальність: <u>051 Економіка</u> (шифр і назва)	Рік підготовки		
		1-й	-й	
Загальна кількість годин – 150		Семестр		
		2-й	-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4	Освітня програма: <u>Економічна безпека</u> (шифр і назва)	36 год.	год.	
		Практичні, семінарські		
		34 год.	год.	
		Рівень вищої освіти: <u>перший (бакалаврський)</u>	Лабораторні	
			- год.	год.
			Самостійна робота	
			80 год.	год.
			Індивідуальні завдання:	
			год.	
			Вид контролю:	
<i>Екзамен</i>				

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни «Основи менеджменту» є формування у майбутніх фахівців сучасного управлінського мислення та системи спеціальних знань про сутність і зміст менеджменту як філософії підприємницької діяльності в умовах ринкової економіки, розуміння концептуальних основ системного управління організаціями; набуття умінь аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища, прийняття адекватних управлінських рішень.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- вивчення сутності основних понять і категорій менеджменту та управління;
- ознайомлення студентів із загальними принципами управління;
- вивчення системи методів управління;
- ознайомлення зі змістом процесів та технологіями управління;
- вивчення загальних та конкретних функцій менеджменту.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у здобувачів вищої освіти мають бути сформовані такі компетентності:

загальні	спеціальні
ЗК9. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації.	ФК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудова відносин
ЗК10. Здатність бути критичним і самокритичним.	
ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.	
ЗК12. Навички міжособистісної взаємодії.	

1.3. Очікувані програмні результати навчання:

ПРН5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

ПРН14. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

ПРН15. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПРН22. Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах.

ПРН23. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Теоретичні основи менеджменту

Тема 1. Закони, закономірності та принципи менеджменту

Менеджмент як специфічна сфера людської діяльності. Система відносин в організації, як предмет вивчення менеджменту. Менеджмент як система наукових знань. Менеджмент, як мистецтво управління. Мета управлінського процесу, його учасники, предмет, засоби здійснення. Закони і принципи менеджменту. Система управління. Закони управління. Розуміння принципу управління. Еволюція загальних принципів управління. Значення принципу для менеджменту. Характеристика принципів управління. Класифікація принципів менеджменту. Взаємозв'язок між принципами менеджменту. Характеристика інтегрованих підходів до управління: процесний підхід; системний підхід; ситуаційний підхід.

Тема 2. Історія розвитку теорії і практики менеджменту.

Зародження управління в первісному суспільстві. Управлінські революції. Періодизація розвитку управління через управлінські революції. Перша управлінська революція («релігійно-комерційна»). Друга управлінська революція («світсько-адміністративна»). Третя управлінська революція («виробничо-будівельна»). Четверта управлінська революція («індустріальна»). П'ята управлінська революція («бюрократична» чи «менеджерська»). Шоста управлінська революція («інформаційна» чи «постіндустріальна»).

Розвиток управлінської думки на територіях сучасної України. Основні історичні періоди, в аспекті яких розвивалася управлінська думка на територіях сучасної України. Найвідоміші діячі, що зробили вагомий внесок у розвиток управлінської думки на територіях сучасної України.

Тема 3. Наукові школи менеджменту

Класична школа менеджменту: основні ідеї та принципи класичної школи менеджменту, видатні представники класичної школи менеджменту, вплив концепцій класичної школи на сучасні підходи до управління. Школа наукового управління: основні принципи наукового управління, методи наукового управління для підвищення ефективності виробництва, ідеї Фредеріка Тейлора в сучасному менеджменті. Адміністративна школа менеджменту: основні функції менеджменту за адміністративною школою, роль Анрі Файоля в розвитку адміністративної теорії менеджменту, принципи адміністративного управління, що залишаються актуальними сьогодні. Школа людських відносин: основні положення теорії людських відносин, вплив концепцій Елтона Мейо та Мері Паркер Фоллет на розвиток менеджменту, методи для підвищення мотивації та задоволеності працівників. Біхевіористична школа менеджменту: основні принципи біхевіористичної школи, вплив поведінкових наук на управлінські рішення, методи для аналізу та корекції поведінки працівників. Кількісна школа менеджменту: основні підходи та методи кількісного аналізу в менеджменті, використання математичних моделей та статистичних методів для прийняття управлінських рішень, приклади застосування кількісних методів у сучасному менеджменті. Школа системного підходу. Ситуаційна школа менеджменту. Основні відмінності між різними школами менеджменту. Інтегративні підходи для поєднання концепцій різних шкіл менеджменту.

Тема 4. Сучасні напрями розвитку менеджменту

Поява та становлення таких напрямів розвитку менеджменту як антикризовий менеджмент, аутсорсинг, бренд-менеджмент (брендинг), екологічний менеджмент, інвестиційний менеджмент, інноваційний менеджмент, контролінг, логістичний менеджмент, менеджмент знань, менеджмент персоналу (HR-менеджмент), менеджмент ризиків (ризик-менеджмент), менеджмент якості, ощадливий менеджмент, реінжиніринг, ризик-менеджмент (менеджмент ризику), стейкгоल्дер-менеджмент, стратегічний менеджмент, тайм-менеджмент. Багатогранність таких підходів із взаємопроникненням.

Тема 5. Організації як об'єкти управління

Поняття організації. Організація як суцільне утворення. Сутність і основні ознаки формальної організації. Причини виникнення, принципи функціонування організацій. Структура організації як системного утворення. Еволюція організації. Організація як відкрита динамічна система. Концепції життєвого циклу організації. Типи організацій в Україні. Основні загальні ознаки підприємства.

Тема 6. Управління організаційним оточенням організації

Керована та керівна підсистема організації. Загальні характеристики організацій: споживання ресурсів, залежність від середовища, горизонтальний та вертикальний поділ праці, життєвий цикл організації. Підприємницьке середовище організації як інтегрована складна система. Зовнішнє середовище організації. Сукупність зовнішніх неконтрольованих факторів, які допомагають, сприяють або руйнують організацію: фактори прямої дії, фактори непрямой дії. Фактори зовнішнього середовища непрямой (опосередкованої) дії: економіка, політика, науково-технічний прогрес, соціально-культурне та міжнародне середовище й

інші. Фактори прямої дії (робоче середовище) – постачальники, ресурси, споживачі, конкуренти, громадські організації, органи державної влади, взаємовідносини, які організація може формувати та корегувати, лобіюючи економічні інтереси.

Внутрішнє середовище організації. Основні елементи внутрішнього середовища: цілі організації, завдання організації, структура організації, технології, персонал.

Тема 7. Управління комунікаціями в організації

Мета управлінської інформації. Види інформації: релевантна, плутаюча, бюрократична. Носії, операції та процедури оброблення інформації у процесі менеджменту. Операції з інформацією. Класифікація інформації. Вимоги, які висувуються до інформації. Поняття і характеристика комунікацій. Перешкоди в комунікаціях. Зворотній зв'язок. Види комунікацій: між організацією і середовищем; міжрівневі комунікації; між різними відділами (підрозділами); між керівником і підлеглими; між керівником і робочою групою. Комунікаційний процес, елементи та етапи процесу. Методи вдосконалення комунікацій.

Тема 8. Управління командною роботою в організації

Сутність групи та групової роботи. Типи груп: формальні та неформальні. Стосунки між керівником і підлеглими як визначальний чинник в успішній діяльності команди. Формальні групи: група керівника, робоча (цільова) група, комітети (комісії, команди). Особливості неформальних груп: соціальний контроль, опір змінам і наявність неформальних лідерів. Фактори, що впливають на діяльність неформальних груп: розмір і склад групи, групові норми, згуртованість членів групи, конфліктність, статус і ролі членів групи, а також розподіл ролей між ними. Розподіл ролей між членами групи як ключовий елемент процесу управління групами. Стадії формування груп. Модель групової поведінки. Формування команд організації. Принципи командної роботи. Стадії розвитку команди. Типи команд. Віртуальні команди. Глобальні команди. Управління командами. Управління конфліктами в командах.

Змістовний модуль 2

Функціональні особливості технології менеджменту

Тема 9. Планування як загальна функція менеджменту

Сутність і зміст планування як функції менеджменту, його види та їхній взаємозв'язок. Основні елементи системи планування. Етапи процесу планування. Політика, правила процедури. Види планування та їхній взаємозв'язок (стратегічне, тактичне, поточне планування). Бізнес-планування.

Тема 10. Організування як загальна функція менеджменту

Організація як загальна функція менеджменту. Сутність функції організації та її місце в системі управління. Основні завдання функції «організація». Основні складові організаційного процесу. Практичний результат реалізації функції «організація». Діапазони рішень в процесі організаційної діяльності. Основні види структур в організації: цільова, фінансова, корпоративна, інформаційна, виробнича, штатна. Еволюція організаційних структур управління підприємством. Види організаційних структур: лінійна, лінійно-штабна, функціональна, лінійно-функціональна, дивізійна, матрична, проектна. Переваги та недоліки використання різних видів організаційних структур.

Тема 11. Мотивування як загальна функція менеджменту

Сутність функції мотивації. Рівні потреб працівника. Класифікація мотивів за різними ознаками. Класифікація мотивів від сутності спонування. Класифікація мотивації. Мотивація як процес. Стадії мотивації. Змістовні теорії мотивації: теорія А. Маслоу, К. Альдерфера, Ф. Герцберга, Д. Мак-Клелланда. Співвідношення груп потреб у змістовних теоріях мотивації. Процесні теорії мотивації: теорія очікувань В. Врума, теорія справедливості С. Адамса, модель Портера-Лоулера. Напрямки реалізації партисипативного управління.

Тема 12. Контролювання як загальна функція менеджменту

Поняття контролювання та його місце в системі управління. Еволюція поглядів на контролювання в управлінській діяльності. Поняття контролю та його місце в системі

управління. Принципи, цілі і функції контролю. Суб'єкти та об'єкти контролю. Фактори, які зумовлюють необхідність проведення контролю (за М. Месконом). Види управлінського контролю: попередній, поточний, заключний. Види управлінського контролю за різними ознаками. Поведінкові аспекти контролю. Ступінь контролю та міра відповідальності за результат. Типи контрольних систем та їх зміст. Процес контролю. Етапи процесу контролю: формування стандартів вимірювання, порівняння фактичного виконання зі стандартами, оцінка та регулювання. Властивості, які повинні бути притаманними функції контролю. Інформаційні потоки в процесі контролю Зворотний зв'язок під час контролю. Типи поведінки людей під впливом контролю. Методи контролю. Критерії вибору методу контролю. Прийоми документального та фактичного контролю. Характеристики ефективного управлінського контролю.

Тема 13. Регулювання як загальна функція менеджменту

Поняття регулювання та його місце в системі управління. Мета та завдання регулювання. Види рішень, на основі яких застосовуються коригувальні дії. модель процесу регулювання під впливом різних факторів. принципів функції регулювання: директивності, дотримання регламентів, нормативності. Характеристика процесів регулювання. Види регулювання: стабілізуюче, розпорядницьке, дисциплінарне. Етапи процесу регулювання. Функція менеджменту «оперативне регулювання».

Тема 14. Методи менеджменту

Місце методів менеджменту в процесі управління організацією. Класифікація методів менеджменту. Система методів менеджменту. Послідовність формування методів менеджменту. Передумови ефективного використання економічних методів. Види економічних методів: економічні плани, економічні стимули, бюджет. Адміністративні (організаційно-розпорядчі методи) менеджменту. Класифікація організаційно-розпорядчих методів. Складові організаційно-розпорядчих методів: організаційні дії, розпорядчі дії та акти, дисциплінарні дії. Напрями здійснення організаційних дій. Соціально-психологічні методи менеджменту. Класифікація соціальних методів впливу. Психологічні методи управління. Фактори психологічного впливу.

Тема 15. Управлінські рішення як основа управлінської діяльності

Сутність та види управлінських рішень. Вимоги до прийняття рішення. Об'єкт управлінського рішення. Види змісту управлінського рішення: економічний, організаційний, правовий, технологічний, соціальний. Вимоги до управлінського рішення. Умови, що визначають імовірність прийняття невдалого управлінського рішення. Основні класифікаційні ознаки управлінських рішень. Основні моделі прийняття управлінських рішень: фізична, аналогова, математична модель (символічна). Алгоритм прийняття управлінських рішень. Типові рішення для функцій управління. Стандартний процес прийняття рішень. Етапи прийняття раціональних рішень. Фактори, що впливають на прийняття рішень. Критерії ефективності управлінського рішення. Інформаційний супровід прийняття і реалізації управлінських рішень.

Тема 16. Керівництво та лідерство

Природа керівництва та лідерства. Сутність поняття «керівництво». Стадії процесу керівництва. Функція керівництва. Компоненти ставлення як ситуаційного фактору керівництва. Рівні ієрархії керівників.

Сутність та характеристика лідерства. Складові лідерства: лідерство для себе, лідерство для малої групи, лідерство для великої групи (мегалідерство). Основні теорії (підходи) до розуміння лідерства: особистісна теорія («теорія рис»), поведінковий підхід, ситуаційна теорія лідерства. Типи лідерів: лідер-організатор, лідер-творець, лідер-борець, лідер-дипломат, лідер-розрадник. Відмінності між лідером і керівником. Лідерські якості. Стили лідерства. Категорії, які формують сутність лідерства. Форми авторитарного стилю управління. Складові системи лідерства компанії «Дженерал Електрик».

Тема 17. Ефективність менеджменту

Сутність організаційної ефективності і підходи до її визначення. Підходи до організаційної ефективності. Класифікація ефективності: за сферою застосування, за рівнем виробництва, відповідно до об'єктів призначення, за призначенням і методами розрахунку, за наслідками отриманих результатів, за характером здійснюваних витрат, за рівнем об'єкта дослідження, за умовами оцінювання, за типом процесу. Види організаційної ефективності. Сутність ефективності в менеджменті. Основні категорії ефективності. Підходи до визначення ефективності управління. Узагальнені та часткові показники ефективності. Фактори підвищення ефективності діяльності підприємства.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		Лекції	Практичні	Семінари	Консультації	Самостійна робота		Лекції	Практичні	Семінари	Консультації	Самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовний модуль 1.												
Теоретичні основи менеджменту як науки												
Тема 1. Закони, закономірності та принципи менеджменту	9	2	2			5						
Тема 2. Історія розвитку теорії і практики менеджменту	9	2	2			5						
Тема 3. Наукові школи менеджменту	9	2	2			5						
Тема 4. Сучасні напрями розвитку менеджменту	9	2	2			5						
Тема 5. Організації як об'єкти управління	9	2	2			5						
Тема 6. Управління організаційним оточенням організації	9	2	2			5						
Тема 7. Управління комунікаціями в організації	9	2	2			5						
Тема 8. Управління командною роботою в організації	9	2	2			5						
Разом	72	16	16			40						
Змістовний модуль 2.												
Функціональні особливості технології менеджменту												
Тема 9. Планування як загальна функція менеджменту	6	2	2			5						
Тема 10. Організування	6	2	2			5						

як загальна функція менеджменту													
Тема 11. Мотивування як загальна функція менеджменту	6	2	2			5							
Тема 12. Контролювання як загальна функція менеджменту	6	2	2			5							
Тема 13. Регулювання як загальна функція менеджменту	6	2	2			5							
Тема 14. Методи менеджменту	8	2	2			5							
Тема 15. Управлінські рішення як основа управлінської діяльності	8	2	2			4							
Тема 16. Керівництво та лідерство	8	2	2			4							
Тема 17. Ефективність менеджменту	8	4	2			2							
Разом	78	18	18			42							
Всього	150	36	34			80							

4. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Теми лекційних занять

4.1.1 денна форма навчання

№ заняття	Назва розділу Тема лекції	Кількість годин
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕНЕДЖМЕНТУ		
1	Тема 1. Закони, закономірності та принципи менеджменту.	2
2	Тема 2. Історія розвитку теорії і практики менеджменту	2
3	Тема 3. Наукові школи менеджменту	2
4	Тема 4. Сучасні напрями розвитку менеджменту	2
5	Тема 5. Організації як об'єкти управління	2
6	Тема 6. Управління організаційним оточенням організації	2
7	Тема 7. Управління комунікаціями в організації	2
8	Тема 8. Управління командною роботою в організації	2
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 ФУНКЦІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ МЕНЕДЖМЕНТУ		
9	Тема 9. Планування як загальна функція менеджменту	2
10	Тема 10. Організування як загальна функція менеджменту	2
11	Тема 11. Мотивування як загальна функція менеджменту	2
12	Тема 12. Контролювання як загальна функція менеджменту	2
13	Тема 13. Регулювання як загальна функція менеджменту	2
14	Тема 14. Методи менеджменту	2
15	Тема 15. Управлінські рішення як основа управлінської діяльності	2
16	Тема 16. Керівництво та лідерство	2
17	Тема 17. Ефективність менеджменту	4
	Разом	36

4.1.2 заочна форма навчання

№ з/п	№ заняття	Назва теми	Кількість годин
		Разом	

4.2. Теми семінарських (практичних) занять

4.2.1 денна форма навчання

№ з/п	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕНЕДЖМЕНТУ	Кількість годин
1	Тема 1. Закони, закономірності та принципи менеджменту.	2
2	Тема 2. Історія розвитку теорії і практики менеджменту	2
3	Тема 3. Наукові школи менеджменту	2
4	Тема 4. Сучасні напрями розвитку менеджменту	2
5	Тема 5. Організації як об'єкти управління	2
6	Тема 6. Управління організаційним оточенням організації	2
7	Тема 7. Управління комунікаціями в організації	2
8	Тема 8. Управління командною роботою в організації	2
	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 ФУНКЦІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ МЕНЕДЖМЕНТУ	
9	Тема 9. Планування як загальна функція менеджменту	2
10	Тема 10. Організування як загальна функція менеджменту	2
11	Тема 11. Мотивування як загальна функція менеджменту	2
12	Тема 12. Контролювання як загальна функція менеджменту	2
13	Тема 13. Регулювання як загальна функція менеджменту	4
14	Тема 14. Методи менеджменту	2
15	Тема 15. Управлінські рішення як основа управлінської діяльності	2
16	Тема 16. Керівництво та лідерство	2
7	Тема 17. Ефективність менеджменту	2
	Разом	34

4.2.2 заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
	Разом	

4.3. Теми лабораторних занять

4.3.1 денна форма навчання (не передбачено навчальним планом)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
	Разом	

4.3.2 заочна форма навчання

(не передбачено навчальним планом)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
	Разом	

4.4. Завдання для самостійної роботи

4.4.1 денна форма навчання

№ з/п	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕНЕДЖМЕНТУ	Кількість годин
1	Тема 1. Закони, закономірності та принципи менеджменту.	5
2	Тема 2. Історія розвитку теорії і практики менеджменту	5
3	Тема 3. Наукові школи менеджменту	5
4	Тема 4. Сучасні напрями розвитку менеджменту	5
5	Тема 5. Організації як об'єкти управління	5
6	Тема 6. Управління організаційним оточенням організації	5
7	Тема 7. Управління комунікаціями в організації	5
8	Тема 8. Управління командною роботою в організації	5
	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 ФУНКЦІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ МЕНЕДЖМЕНТУ	
9	Тема 9. Планування як загальна функція менеджменту	5
10	Тема 10. Організування як загальна функція менеджменту	5
11	Тема 11. Мотивування як загальна функція менеджменту	5
12	Тема 12. Контролювання як загальна функція менеджменту	5
13	Тема 13. Регулювання як загальна функція менеджменту	5
14	Тема 14. Методи менеджменту	5
15	Тема 15. Управлінські рішення як основа управлінської діяльності	4
16	Тема 16. Керівництво та лідерство	4
7	Тема 17. Ефективність менеджменту	4
	Разом	82

4.5. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

(не передбачено)

Підготовка доповідей, есе, рефератів, презентацій за темами:

1. Історія розвитку теорії менеджменту
2. Основні функції менеджменту: планування, організація, мотивація, контроль
3. Класифікація видів менеджменту
4. Стратегічне управління організацією
5. Лідерство та його роль у менеджменті
6. Мотивація персоналу: теорії та практики
7. Організаційна культура і її вплив на ефективність
8. Етичні аспекти менеджменту
9. Управління змінами та інноваціями
10. Контроль та оцінка результатів управлінської діяльності
11. Сучасні школи менеджменту: порівняльний аналіз
12. Комунікації в управлінні

13. Управління конфліктами в організації
14. Роль менеджменту у розвитку малого бізнесу
15. Управління проектами: методи та інструменти
16. Управління якістю: теорії та підходи
17. Управління часом у менеджменті
18. Управління ризиками: концепції та методи
19. Психологія управління: вплив на рішення
20. Інформаційні технології в менеджменті
21. Інтернаціональний менеджмент: виклики та можливості
22. Управління людськими ресурсами: стратегічний підхід
23. Бенчмаркінг: використання найкращих практик у менеджменті
24. Управління стресом в організації
25. Формування та розвиток команд в організації
26. Маркетинговий менеджмент: стратегії та плани
27. Інноваційні підходи до управління
28. Корпоративна соціальна відповідальність та менеджмент
29. Управління змінами у цифрову еру
30. Підприємницький менеджмент: від ідеї до успіху

4.6. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни Економіка підприємства передбачено комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяє розвитку творчих засад особистості майбутнього фахівця, з урахуванням індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу.

З метою формування професійних компетентностей широко впроваджуються інноваційні методи навчання. Це – комп'ютерна підтримка освітнього процесу, впровадження інтерактивних методів навчання (робота в малих групах, мозковий штурм, ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань, кейс-метод, проектний метод тощо).

За джерелами знань на заняттях використовуються словесні (розповідь, бесіда, лекція) та практичні методи.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються проблемно-інформаційний, проектно-пошуковий, дослідницький методи.

Із метою забезпечення максимального засвоєння студентами матеріалу курсу використовуються наступні методи навчання:

1) Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, проблемна-лекція);
- наочні (презентація, демонстрування);
- практичні методи (вправи; практичні завдання).

2) Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- метод проблемного викладу матеріалу;
- моделювання життєвих ситуацій;
- мозковий штурм;
- метод опори на життєвий досвід;
- навчальної дискусії;
- репродуктивні й пошукові;
- індуктивні й дедуктивні.

3) Методи контролю й самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності:

- усного контролю (фронтальне та індивідуальне опитування, експрес-опитування на лекціях);

- письмового контролю (контрольні роботи, тестові завдання);
- самоконтролю та взаємоконтролю.

4.7. Засоби діагностики результатів навчання здобувачів освіти.

Порядок та критерії виставлення балів

Технологія застосування різних методів контролю знань студентів з дисципліни «Основи менеджменту» передбачає проведення попереднього, поточного контролю успішності навчання і підсумкового контролю студентів.

Підсумковий контроль: *екзамен*.

Поточний контроль: *опитування, співбесіди, тестування, доповіді, рішення ситуаційних задач, контрольні роботи*.

Попередній контроль знань здобувачів

Попередній контроль являє собою діагностику вхідного рівня знань студентів, який дає змогу визначити наявний рівень знань здобувачів на початку вивчення дисципліни чи на початку вивчення конкретної теми. Формою попереднього контролю є вхідний контроль знань. Він проводиться на 1-му семінарському занятті з метою оцінки залишкових знань здобувачів вищої освіти. Вхідний контроль знань проводиться у формі письмової роботи з визначення певних понять, категорій чи економічних явищ протягом 10 хвилин на початку заняття.

Поточний контроль знань здобувачів

Поточний контроль знань є органічною частиною всього навчального процесу і слугує засобом виявлення ступеня сприйняття (засвоєння) навчального матеріалу з дисципліни «Основи менеджменту». Оцінювання знань здобувачів на основі даних поточного контролю знань відбувається:

1) за допомогою контролю активності роботи здобувачів протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни «Основи менеджменту», включаючи відповіді на практичних заняттях, написання та захист реферату, участь у науковій роботі факультету та написання наукової роботи, підготовка доповідей, повідомлень та аналітичних матеріалів з курсу «Основи менеджменту» тощо;

2) через виконання завдань для самостійної роботи, включаючи ведення конспекту лекцій, ведення конспекту для підготовки до практичних занять, ведення словника термінів з основ менеджменту тощо;

3) через виконання контрольних робіт.

Поточний контроль на практичних заняттях проводиться з метою виявлення готовності здобувачів до занять у таких формах:

- вибіркового усного опитування перед початком занять;
- фронтального стандартизованого усного опитування здобувачів за основними питаннями заняття;
- фронтальної перевірки виконання домашніх завдань; виклику до дошки окремих здобувачів для самостійного розв'язування практичних завдань чи ситуацій;
- експрес-опитування, що являє собою або суцільне опитування всіх присутніх здобувачів групи, або вибіркоче опитування частини здобувачів групи. При експрес-опитуванні кожен здобувачів має право відповісти лише один раз;
- тестування;
- реферативних повідомлень та їх обговорень;
- інше.

В ході вивчення дисципліни здобувач має право підготувати і захистити один реферат на обрану ним особисто тему. Реферат оцінюватиметься за 9 бальною шкалою (5 балів за зміст, 1 бал за оформлення, 3 бали за захист) і буде входити до підсумкової рейтингової оцінки за аудиторну роботу.

Самостійна робота здобувачів передбачає цілеспрямований пошук ефективних способів вивчення дисципліни «Основи менеджменту», свідоме ставлення та послідовність в

роботі, вміння використовувати наявну літературу і нормативну базу, планувати власну роботу. Самостійна робота передбачає виконання письмових завдань до кожної теми в окремому зошиті, які перевіряються викладачем.

Підсумковий контроль знань здобувачів з дисципліни «Основи менеджменту» проводиться за результатами рейтингової оцінки за увесь період вивчення даної дисципліни у формі **екзамену**.

Для розрахунку рейтингової підсумкової оцінки використовується єдина бальна система оцінювання академічної успішності здобувачів з обов'язковим переведенням оцінок до національної шкали та шкали ECTS.

Екзамен складається усно за білетами підсумкового контролю, які пропонуються здобувачам. Максимальна кількість балів з підсумкового контролю студентів становить 40 балів.

Максимальна кількість балів за результатами попереднього, поточного та проміжного контролю студентів становить 60 балів (аудиторна робота), а мінімальна – 30 балів.

У вузівській системі – це чотирьохбальна система, в якій використовуються словесні відмітки: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», а також застосовують літери А, В, С, D, E, Fx, F.

При оцінюванні відповідей студентів викладач керується такими критеріями:

- повнота та змістовність відповіді;
- вміння відібрати суттєвий матеріал для розкриття питання;
- логічність та послідовність в розкритті питання;
- точність в описі фактів, викладу теорій та формулюванні понять;
- вміння навести приклади, які ілюструють матеріал (особливо цінуються самостійно підібрані приклади);
- вміння робити висновки;
- вміння стилістично та граматично вірно оформлювати відповідь;
- уміння вкластися у відведений час;
- вміння відповідати на додаткові запитання викладача.

Критеріями оцінки є:

усні відповіді:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладання, культура мови;
- аргументованість тверджень;
- використання основної та додаткової літератури;
- аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки.

виконання письмових завдань:

- повнота розкриття питання;
- правильність розв'язання ситуаційних та практичних завдань;
- цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки;
- акуратність оформлення письмової роботи.

Максимальний бал за виступ з питань практичного (семінарського) заняття – 3 бали.

Критерії оцінювання наведено в табл.

Таблиця

Критерії оцінювання студентів

3 бали	Студент повністю засвоїв теоретичний матеріал, логічно викладає його, пов'язуючи з вивченим раніше. Бачить між предметні зв'язки, наводить аргументи, робить посилання на потрібну літературу. Обов'язковим є ознайомлення з додатковою літературою, її опрацювання і використання під час розкриття питання. Студент робить висновки, висловлює гіпотези, дискутує.
2 бали	Студент засвоїв теоретичний матеріал, вільно викладає його, наводить

	приклади, однак є незначні проблеми з усвідомленням системних зв'язків, коментарем теоретичного матеріалу. Не завжди дотримується логіки викладу, припускається незначних помилок чи неточностей.
1 бал	Студент з незначними помилками переказує матеріал, не завжди вправно ілюструючи його. Під час відповідні потребує допомоги, припускається помилок.
0 балів	Студент фрагментарно подає матеріал, допускає значні помилки при відповіді

4.8. Визнання результатів неформальної та/або інформальної освіти

Результати навчання, здобуті здобувачами ВО шляхом неформальної та/або інформальної освіти, визнаються в системі формальної освіти в порядку, визначеному законодавством та регламентовано ПОРЯДКОМ визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в Центральноукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка, затвердженого вченою радою університету (протокол № 9 від 26 грудня 2022 р.). (<https://shorturl.cusu.edu.ua/6h>).

4.9. Схема нарахування балів, які отримують студенти

II семестр

T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	Сума балів за 1 модуль
3	3	3	3	3	3	3	3	24

T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	Інд. завдан-ня	Сума балів за 2 модуль	Сума балів до екзамену (максимум)	Сума балів на екзамені (максимум)	Загальна сума балів (максимум)
3	3	3	3	3	3	3	3	3	9	36	60	40	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	Задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання
1 – 34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

4.10. Питання для підсумкового контролю

1. Менеджмент як наука і мистецтво. Основні категорії менеджменту.
2. Методи, принципи, закони і закономірності менеджменту.
3. Еволюція управління до ХХ століття.
4. Школа наукового управління: досягнення школи та її представники.
5. Адміністративна (класична) школа управління: досягнення школи та її представники.
6. Школа людських відносин: досягнення школи та її представники.
7. Кількісний підхід в науці управління.
8. Сутність системного підходу до управління організацією.
9. Процесний підхід в управлінні.
10. Ситуаційний підхід в управлінні.
11. Внутрішнє і зовнішнє середовища організації, їх характеристики та взаємозв'язок.
12. Цілі і задачі організації: вимоги до їх визначення.
13. Організаційні структури: їх види та характеристики.
14. Підходи до розподілу праці в організації.
15. Особливості кооперації праці.
16. Зовнішнє середовище організації, його характеристики.
17. Внутрішнє середовище організації, його характеристики.
18. Поняття та класифікація функцій менеджменту. Їх взаємозв'язок.
19. Управлінський процес. Управлінський цикл. Управлінські процедури.
20. Сутність та класифікація методів менеджменту.
21. Сутність планування, його види та особливості.
22. Поняття та процес стратегічного планування.
23. Тактика, політика, процедури і правила в менеджменті.
24. Поняття мотивації. Потреби і винагороди та їх роль в мотивуванні.
25. Змістовні теорії мотивації.
26. Процесуальні теорії мотивації.
27. Поняття, зміст та види контролю. Системи контролю з зворотним зв'язком.
28. Етапи процесу контролю.
29. Характеристики ефективного контролю. Економічність контролю.
30. Повноваження, обов'язки, відповідальність. Види повноважень.
31. Побудова організації, організаційне проектування.
32. Класифікація організаційних структур управління.
33. Централізація та децентралізація управління.
34. Поняття регулювання. Його види та етапи.
35. Поняття та види координації діяльності.
36. Поняття, характеристики та види комунікацій на підприємстві.
37. Комунікаційний процес, його елементи та етапи.
38. Міжособистісні комунікації: їх роль в діяльності підприємства.
39. Міжрівневі комунікації. Комунікації між підрозділами.
40. Комунікації між організацією і її середовищем.
41. Бар'єри в комунікаційному процесі та способи їх подолання.
42. Сутність, значення та класифікація управлінських рішень.
43. Фактори, що впливають на прийняття рішень.
44. Якість управлінських рішень.
45. Поняття та загальна характеристика керівництва.
46. Види керівництва.
47. Теорії лідерства.
48. Сучасні підходи до лідерства.
49. Загальна характеристика моделі сучасного менеджера.
50. Результативність та ефективність менеджменту.

5. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

5.1. Рекомендована література

Законодавча база

1. Конституція України від 28.06.1996 року. URL: www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755- VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Цивільний кодекс України. URL: www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15
4. Господарський кодекс України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

Основна література:

1. Менеджмент : підручник / С.Ю. Бірюченко, К.О. Бужимська, І.В. Бурачек та ін.; під заг. ред. Т.П. Остапчук. Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка». Житомир: Вид-во «Рута», 2021. 856 с.
2. Шкільняк М. М, Овсянюк-Бердадіна О. Ф., Крисько Ж. Л., Демків І. О. Менеджмент: підручник. Тернопіль: ЗУНУ, 2022 р. 258 с.
3. Менеджмент : навч. посіб. / Н.С. Краснокутська, О.М. Нащекіна, О.В. Замула та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 231 с.
4. Виноградський М. Д., Виноградська А. М., Шканова О. М. Управління персоналом. 2-ге видання: Навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2017. 502 с.
5. Гуторова О.О. Менеджмент організації : навч. посіб. Х.: Харк. нац. аграр. ун-т. Х.: ХНАУ, 2017. 267 с.

Додаткова література:

1. Основи менеджменту: навч. посіб. / укл. В.О. Кравченко. Одеса: Атлант, 2012. 211 с.
2. Щєбликіна І.О., Грибова Д.В. Основи менеджменту : навч. посібн. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2015. 483 с.
3. Лазоренко Т.В., Лазаренко М.П. Менеджмент: конспект лекцій: навч. посіб. для студ. спеціальності 051 «Економіка», спеціалізації «Економічна кібернетика», «Міжнародна економіка», «Економіка підприємства», «Управління персоналом та економіка праці» /; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 164 с.
4. Менеджмент : графічна і таблична візуалізація : навч. посіб. О. Є. Кузьмін та ін. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. 206 с.
5. Осовська Г.В., Осовський О.А. Основи менеджменту: підручник. Видання 3-є, перероблене і доповнене. К.: «Кондор», 2006. 664 с.
6. Oleksii Hutsaliuk1*, Iuliia Bondar, Nataliia Sereda, Inna Shchoholieva, Oksana Babych. Organization and management of the development of ecological tourism in a circular economy. International Conference on Sustainable, Circular Management and Environmental Engineering. E3S Web Conf. Odessa, April 16, 2021. Volume 255, 2021. URL : <https://www.e3s-conferences.org/articles/e3sconf/abs/2021/31/>
7. Щоголева І. В., Соколовський В. А. Особливості івент-менеджменту в туризмі. Науковий вісник Льотної академії. Серія: Економіка, менеджмент та право: збірник наукових праць / Гол. ред. М. С. Письменна. Кропивницький: ЛА НАУ, 2021. Вип. 3, 4. С. 146-155. <https://dspace.sfa.org.ua/handle/123456789/1369>
8. Щоголева І. В., Соколовський В. А. Організація ділових івентів як сучасна тенденція туристського ринку. Науковий вісник Льотної академії. Серія: Економіка, менеджмент та право: збірник наукових праць / Гол. ред. М. С. Письменна. Кропивницький: ЛА НАУ, 2021. Вип. 5. С. 148-156. URL: <https://europa.eu/europass/eportfolio/screen/redirect-external?url=https%253A%252F%252Fdspace.sfa.org.ua%252Fhandle%252F123456789%252F1819>
9. Щоголева І. В. Інтелектуалізація бізнес-процесів як чинник трансформації функціонування підсистем менеджменту підприємства / Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки». 2024. №4. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2024-4-9813>

10. Oleksii Hutsaliuk, Iulia Bondar, Iryna Savelieva, Inna Shchoholieva and Alla Navolokina. Resource saving as a tool for environmental and production management in ensuring economic security of sustainable enterprise development 01025. International Conference on Agricultural, Biodiversity and Environmental Economics (ICABEE 2024). Stara Zagora, Republic of Bulgaria, June 13, V. 114. 2024. URL: https://www.bio-conferences.org/articles/bioconf/abs/2024/33/bioconf_icabee2024_01025/bioconf_icabee2024_01025.htm
11. Olufunke Olawale 1, Funmilayo Aribidesi Ajayi 2, *, Chioma Ann Udeh 3 and Opeyemi Abayomi Odejide 4. Risk management and HR practices in supply chains: Preparing for the future. *Magna Scientia Advanced Research and Reviews*, 2024. 10(02), pp. 238–255. <https://magnascientiapub.com/journals/msarr/content/risk-management-and-hr-practices-supply-chains-preparing-future>
12. E Calderon-Monge, D Ribeiro-Soriano. The role of digitalization in business and management: a systematic literature review. *Review of Managerial Science*. 2024. Vol.18, pp. 449–491. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s11846-023-00647-8>
13. Alisher Shadiyev. (2024). Personnel management system in enterprises and organizations. *Modern Science and Research*, 3(8). pp. 10-18. URL: <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/37975>
14. Marcello Mariani, Yogesh K. Dwivedi. Generative artificial intelligence in innovation management: A preview of future research developments. *Journal of Business Research*. Vol. 175, March 2024, 114542. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0148296324000468>

5.2. Методичне забезпечення

1. Конспект лекцій.
2. Презентації до лекцій.
3. Завдання для практичних занять.
4. Завдання для самостійної роботи.
5. Тестові завдання.

5.3. Інформаційні ресурси, у т.ч. в мережі Інтернет

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. www.rada.gov.ua
2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua>
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. <http://www.stat.gov.ua>
2. Нормативні акти України. <http://www.nau.kiev.ua>
3. Сайт по менеджменту. <http://www.management.com.ua>
4. Мотивація: навч. посіб. URL: <https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/8508/>

5.4. Програмне забезпечення навчальної дисципліни

1. Загальне програмне забезпечення, до якого входить пакет програмних продуктів Microsoft Office:
  - Microsoft PowerPoint;
  - Microsoft Word;
  - Microsoft Excel.
2. Глобальна мережа Internet.

6. ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Політика щодо академічної доброчесності формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», з урахуванням норм Положення «Про академічну свободу та академічну доброчесність в Центральноукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка».